

บทที่ 8

ความเสี่ยงและผลตอบแทน

(Risk and Return)

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงความเสี่ยง และประเภทของความเสี่ยง
2. เพื่อศึกษาถึงอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง อัตราผลตอบแทนที่ต้องการเพื่อนำมาใช้ในการพิจารณาเลือกลงทุน
3. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงและอัตราผลตอบแทน
4. เพื่อศึกษาถึงความสำคัญของการกระจายการลงทุนเพื่อลดความเสี่ยง
5. เพื่อศึกษาแนวทางในการกระจายการลงทุน ระหว่างสินทรัพย์ต่างประเภท และในกลุ่มสินทรัพย์ประเภทเดียวกัน เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย

หลังจากที่บุคคลได้เลือกหลักทรัพย์ที่จะลงทุนตามความต้องการ และเหมาะสมกับตนแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็พิจารณาถึงผลตอบแทนที่ได้จากหลักทรัพย์ที่จะลงทุน และความเสี่ยงประเภทใดที่อาจจะเกิดขึ้น มากน้อยเพียงใด เพื่อเปรียบเทียบกับผลตอบแทน ซึ่งคุณอาจจะได้ยินบางท่านกล่าวว่า "ฉันจะไม่ยอมลงทุนในหุ้นสามัญ เพราะมีความเสี่ยงสูง ฉันจะยังคงฝากเงินไว้ในบัญชีออมทรัพย์" และเพื่อความปลอดภัยฉันจะลงทุนในหลักทรัพย์ระยะสั้น แต่เพียงอย่างเดียว แต่บางครั้งท่านก็มีความจำเป็นจะต้องลงทุนระยะยาว 20 - 30 ปี เพื่อเป็นทุนไว้ใช้จ่ายในยามปลดเกษียณ

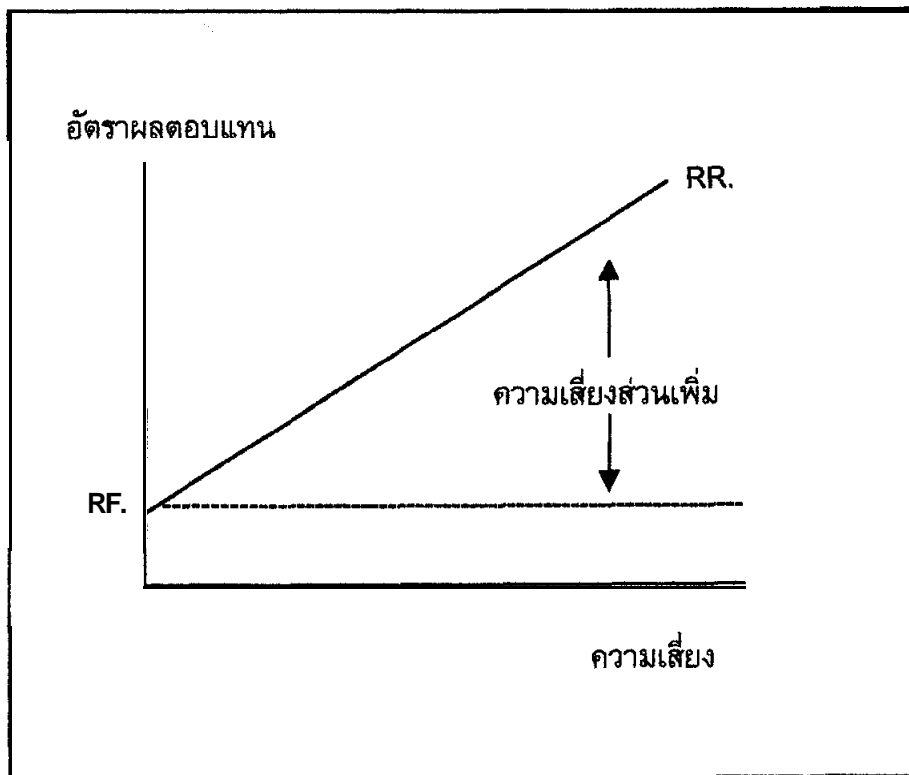
การลงทุนค่อนข้างยุ่งยากสำหรับบุคคล บุคคลจึงควรวางแผนการลงทุนโดยการกำหนดเป้าหมายในการลงทุน การที่บุคคลจะบรรลุถึงเป้าหมายนั้น ๆ สิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือความเสี่ยง ไม่ว่าจะการลงทุนประเภทใดย่อมมีความเสี่ยง จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประเภทของการลงทุน เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยงลง บุคคลควรสร้างกลุ่มสินทรัพย์ลงทุนตามเป้าหมายของตน และความเสี่ยงที่พอจะรับได้

ความเสี่ยงและผลตอบแทน (Risk and return)

การลงทุนทุกประเภทย่อมมีความเสี่ยง ความเสี่ยงจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของการลงทุนนั้น ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลตอบแทน การลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง ผู้ลงทุนย่อมต้องการผลตอบแทนสูงขึ้น เพื่อชดเชยความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น ผู้ลงทุนแต่ละคนยอมรับความเสี่ยงและผลตอบแทนในระดับที่แตกต่างกัน รูปที่ 8.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงและผลตอบแทนจากการลงทุน แกนตั้งคืออัตราผลตอบแทน แกนนอนคือความเสี่ยง

รูปที่ 8.1

ความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงและผลตอบแทนจากการลงทุน

Rf คือ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่ปลอดความเสี่ยง หรืออัตราผลตอบแทนของตัวเงินคลัง

RR คือเส้นแสดงระดับความพอใจในอัตราผลตอบแทนกับความเสี่ยงโดยเฉลี่ยในตลาด

เส้น RR จะเริ่มที่อัตราผลตอบแทนเท่ากับ 0 (ศูนย์) หรืออัตราผลตอบแทนของตัวเงินคลัง และจะชันขึ้นเรื่อย ๆ ตามการลงทุนที่มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น ส่วนต่างระหว่างอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่มีความเสี่ยงกับอัตราผลตอบแทนของตัวเงินคลังคือ ความเสี่ยงส่วนเพิ่ม

ความเสี่ยงคืออะไร

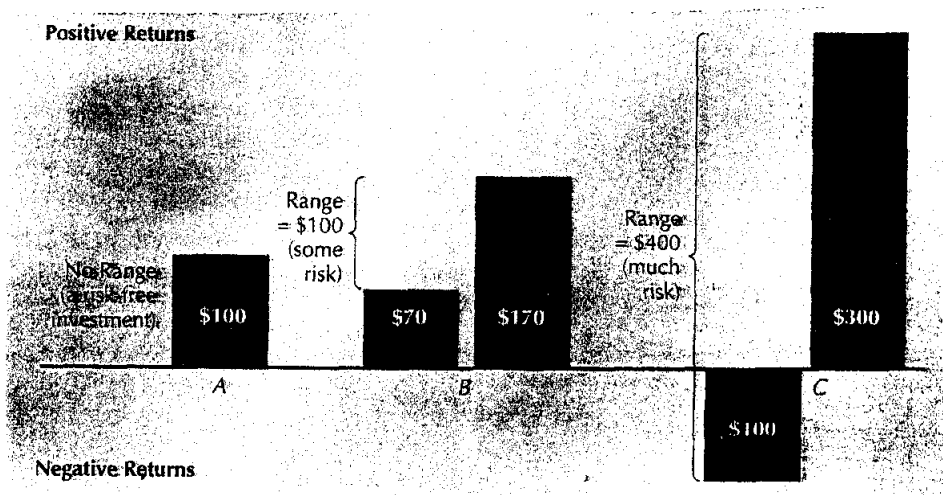
ความเสี่ยงคือโอกาสที่จะสูญเสียเงินลงทุนบางส่วนหรือทั้งหมด เช่น การพนัน โอกาสที่จะเกิดความเสียหายสูงมากและอาจจะสูญเสียเงินทั้งหมดก็ได้ หุ้นสามัญและหุ้นกู้ส่วนมากจะมีความเสี่ยงเนื่องจากราคาหุ้นลดลงหลังจากที่ซื้อ โดยเฉพาะหุ้นสามัญจะมีความเสี่ยงสูง ผู้ลงทุนอาจจะสูญเสียเงินลงทุน และอาจจะนำไปสู่การล้มละลายก็ได้ ความเสี่ยงจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพิจารณาลงทุน ฉะนั้นบุคคลจึงไม่ควรลงทุนที่มีความเสี่ยงสูงนอกจากจะคาดว่าผลตอบแทนที่ได้นั้นสูงด้วย ดังนั้นการประเมินค่าของความเสี่ยงควรพิจารณาผลตอบแทนควบคู่กับการสูญเสียรายได้ (ขาดทุน) อันเนื่องมาจากความเสี่ยงด้วย

ตัวอย่างเกี่ยวกับความเสี่ยงและผลตอบแทนที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นตามรูปที่ 8.2 สมมติให้เงินลงทุน \$ 1,000 ลงทุนใน 3 โครงการ คือ โครงการ A. ผ่ากบัญชีออมทรัพย์อัตราดอกเบี้ย 10% โดยสมมติว่าการลงทุนในตัวเงินคลัง ซึ่งมั่นคงและไม่มีความเสี่ยงจะได้รับเงินจำนวน 1,100 บาทแน่นอนเมื่อสิ้นปี ดังนั้นรายได้เท่ากับ \$ 100 การลงทุนในโครงการ B คือซื้อพันธบัตรซึ่งจ่ายดอกเบี้ย \$ 120 ดังนั้นเมื่อท่านซื้อพันธบัตรชนิดนี้ในปีต่อมาหากจำหน่ายได้ในราคาเดียวกัน ท่านก็จะได้เงิน \$ 1,120 แต่ก็ไม่แน่นอนเสมอไป ซึ่งระหว่างปีราคาของหุ้นกู้นี้อาจจะสูงขึ้นหรือลดลง สมมติว่าเท่ากับ \$ 50 กรณีแรกถ้าราคาหุ้นสูงขึ้น \$ 50 ผลตอบแทนที่ได้จะเท่ากับ \$ 170 บาท ($\$ 120 \text{ บาท} + \$ 50 = 170 \text{ บาท}$) กรณีที่ 2 ถ้าราคาหุ้นลดลง \$ 50 ผลตอบแทนที่ได้จะเท่ากับ \$ 70 บาท ($\$ 120 - \$ 50 = 70 \text{ บาท}$) ส่วนโครงการ C เป็นการเก็งกำไรโดยลงทุนซื้อหุ้นสามัญซึ่งไม่จ่ายเงินปันผล ผลตอบแทนที่ได้มีเพียงอย่างเดียวคือราคาหุ้นสูงขึ้น ถ้าหลังจากนี้ 1 ปี ราคาหุ้นสูงขึ้น 30 เปอร์เซ็นต์ ท่านก็จะได้รับรายได้ \$ 300 จากเงินลงทุน \$ 1,000 แต่หากราคาหุ้นลดลง 10 เปอร์เซ็นต์ ท่านก็จะขาดทุน \$ 100

จึงเห็นได้ว่าโครงการ A ไม่มีความเสี่ยงเลย เนื่องจากไม่มีช่วงระหว่างผลตอบแทนต่ำสุดและสูงสุด ฉะนั้นผลตอบแทนจากการลงทุนจึงมีจำนวนเดียว โครงการ C มีความเสี่ยงสูงสุด ช่วงผลตอบแทนมีมากที่สุดอาจถึง \$ 400 ส่วนโครงการ B. มีความเสี่ยงบ้าง ช่วงผลตอบแทนคือ \$ 100 การประมาณช่วงระหว่างผลตอบแทนต่ำสุดกับสูงสุดที่อาจจะเป็นไปได้ก็นำมาใช้ในการประมาณความเสี่ยงได้ตามที่ต้องการ

รูปที่ 8.2

ช่วงระหว่างผลตอบแทนต่ำสุดกับสูงสุดที่อาจจะเป็นไปได้ของเงินลงทุน \$ 1,000 ตามโครงการ A โครงการ B และโครงการ C

ประเภทของความเสียหาย (Sources of Risk)

ความเสียหายที่เกิดจากการลงทุนแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ความเสียหายที่เป็นระบบ (Systematic risk) และ
2. ความเสียหายที่ไม่เป็นระบบ (Unsystematic risk)

1. ความเสี่ยงที่เป็นระบบ หรือความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจ

(Changing economic condition) คือความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายนอกกิจการ เช่น ภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งกิจการไม่สามารถควบคุมได้ และกระทบต่อการลงทุนทุกประเภท ได้แก่

1. ความเสี่ยงจากภาวะเงินเฟ้อ (inflation risk) คือความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้าทั่วไป ส่งผลให้อัตราผลตอบแทนที่แท้จริงลดลง การลงทุนแทบทุกประเภทจะต้องมีความเสี่ยงจากภาวะเงินเฟ้อ ผลตอบแทนที่ได้รับอาจจะไม่คุ้มกับอัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้น การลงทุนที่ให้ผลตอบแทนเป็นจำนวนเงินที่แน่นอนจะมีความเสี่ยงจากเงินเฟ้อสูง เช่น พันธบัตรรัฐบาลและหุ้นกู้ ฉะนั้นเมื่อคาดว่าจะเกิดภาวะเงินเฟ้อ ไม่ควรลงทุนในหลักทรัพย์ที่ให้รายได้ประจำ เช่น หุ้นบุริมสิทธิและหุ้นกู้ เนื่องจากรายได้ยังคงเท่าเดิมแต่อำนาจซื้อลดลง การลงทุนในหุ้นสามัญจะป้องกันความเสี่ยงจากภาวะเงินเฟ้อได้ เมื่อราคาสินค้าทั่วไปสูงขึ้น กำไรของธุรกิจก็สูงตามไปด้วย เงินปันผลและราคาหุ้นก็จะสูงขึ้นด้วย ถึงแม้ว่าเป้าหมายของการลงทุนคือ ผลตอบแทน แต่ผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนจะต้องสูงกว่าอัตราเงินเฟ้อ ถ้าผู้ลงทุนไม่ได้รับผลตอบแทนสูงกว่าอัตราเงินเฟ้อแล้วบุคคลก็จะบริโภคเพิ่มขึ้น เพราะไม่ได้รับประโยชน์จากการลงทุน

2. ความเสี่ยงจากวงจรธุรกิจ (business cycle risk) โดยปกติช่วงเวลาที่เศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็วภาวะเศรษฐกิจถดถอยก็จะตามมา กำไรของกิจการจะมีแนวโน้มลดลงตามภาวะเศรษฐกิจ ราคาหุ้นสามัญ ราคาอสังหาริมทรัพย์ และราคาของทรัพย์สินถาวรอื่น ๆ ก็เปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และผลตอบแทนก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

3. ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงระดับอัตราดอกเบี้ย (interest rate risk) คือความเสี่ยงอันเนื่องมาจากอัตราดอกเบี้ยทั่วไปเปลี่ยนแปลง มีผลให้ราคาของหลักทรัพย์ที่ให้รายได้ประจำที่ได้ออกจำหน่ายแล้ว และผลตอบแทนของหลักทรัพย์ชนิดเดียวกันที่ออกใหม่ เปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือเมื่ออัตราดอกเบี้ยทั่วไปสูงขึ้น ราคาของหลักทรัพย์ที่อยู่ในตลาด (ออกจำหน่ายแล้ว) จะลดลง ผลตอบแทนก็จะลดลง และในทางตรงกันข้ามเมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลง ราคาของหลักทรัพย์จะเพิ่มขึ้น ผลตอบแทนก็จะเพิ่มขึ้น ตัวอย่างเช่น สมมติว่าท่านซื้อพันธบัตรรัฐบาลมูลค่า 1,000 บาท จ่ายดอกเบี้ยปีละ 100 บาท อัตราผลตอบแทน (yield) จะเท่ากับ 10 เปอร์เซ็นต์ ต่อมา 1 เดือน เนื่องจากเกิดภาวะเงินตึงตัวรัฐบาลก็ได้นำหุ้นกู้รุ่นใหม่ออกจำหน่ายให้อัตราผลตอบแทน 12 เปอร์เซ็นต์ หุ้นกู้ที่ท่านซื้อไปแล้วนั้นก็ยังคงให้ผลตอบแทน 10 เปอร์เซ็นต์ แต่ถ้าท่านจะขายในราคา 1,000 บาท

จะไม่มีคนซื้อ เขาจะซื้อพันธบัตรที่ออกใหม่มูลค่า 1,000 บาท ซึ่งจ่ายดอกเบี้ย 120 บาท เนื่องจากผู้ซื้อจะคาดว่าผลตอบแทนที่ได้จากการซื้อพันธบัตรของท่านจะต้องเท่ากับพันธบัตรชนิดเดียวกัน ดังนั้นท่านจะต้องขายพันธบัตรในราคาที่ขาดทุน คือขายในราคา 833 บาท พันธบัตรของท่านจึงจะให้ผลตอบแทนปัจจุบัน 12 เปอร์เซ็นต์ การคำนวณจะเป็นดังนี้

$$0.12 = 100 \text{ บาท} \\ 833$$

ดังนั้นท่านจะขาดทุน 167 บาท (1,000 บาท - 833 บาท = 167 บาท) จึงเห็นได้ว่าเมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ราคาของพันธบัตรที่อยู่ในตลาดจะลดลง

4. ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน (change in the value of exchange rate) กรณีที่บุคคลลงทุนหรือขายสินทรัพย์ในต่างประเทศ และนำรายได้เข้ามาในประเทศไทย ก็จะต้องแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมาเป็นเงินตราสกุลในประเทศไทยของตน เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนผันผวน มูลค่าของเงินที่จะนำเข้ามาก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามอัตราแลกเปลี่ยน เช่นถ้ามูลค่าของเงินในต่างประเทศสูงขึ้น หรือมูลค่าของเงินในประเทศไทยลดลง มูลค่าเงินลงทุน (ในต่างประเทศ) จะสูงขึ้น ผู้ลงทุนในต่างประเทศก็จะได้ประโยชน์จากอัตราแลกเปลี่ยน เมื่อมีการแลกเปลี่ยนเงินตราเกิดขึ้น

2. ความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ หรือความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงฐานะของบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์ (changing condition of the firm) คือความเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายในบริษัท ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายบริหาร ส่งผลให้ฐานะของบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์เปลี่ยนแปลง ได้แก่

1. ความเสี่ยงจากการบริหารงาน (management risk) ในช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจถดถอย ธุรกิจบางแห่งยังอยู่รอด แต่บางกิจการทั้ง ๆ ที่ภาวะเศรษฐกิจดี ยังเกิดการล้มละลาย แสดงว่าผู้บริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ หรือบริหารงานผิดพลาด หรืออาจจะบริหารงานดีแต่มีการทุจริต ราคาหุ้นสามัญของบริษัทจะลดลง ผลตอบแทนของผู้ลงทุนจะลดลง

2. ความเสี่ยงทางธุรกิจ (business risk) คือความไม่แน่นอนในผลกำไรของบริษัท อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและลักษณะของธุรกิจ เช่น

ผลิตด้วยต้นทุนที่สูง หรือมีการเปลี่ยนแปลงของยอดขายซึ่งไม่เป็นไปตามเป้าหมาย มีผลให้กำไรลดลงหรือเกิดการขาดทุน

3. ความเสี่ยงทางการเงิน (financial risk) คือความไม่แน่นอนของกำไรของบริษัทอันเนื่องมาจากการจัดโครงสร้างเงินทุนของบริษัทธุรกิจ ที่มีการกู้ยืมมากจะมีความเสี่ยงสูงกว่าธุรกิจที่ได้เงินทุนมาจากการจำหน่ายหุ้นสามัญ ในช่วงที่เศรษฐกิจถดถอย ยอดขายลดลง ธุรกิจที่ทำการกู้ยืมมากรายได้จะมีไม่เพียงพอรายจ่ายดอกเบี้ยและชำระคืนเงินต้น โอกาสจะล้มละลายมีสูงกว่าธุรกิจที่ไม่มีรายจ่ายประจำ

4. ความเสี่ยงจากการขาดสภาพคล่อง (liquidity risk) คือความไม่แน่นอนของการลงทุน อันเนื่องมาจากไม่สามารถเปลี่ยนทรัพย์สินที่ลงทุนได้สะดวก รวดเร็ว และในราคาที่เหมาะสมได้ (มูลค่าไม่ลดลง)

นอกจากนี้ ยังมีความเสี่ยงที่ไม่สามารถคาดได้ว่าจะเกิดขึ้น (event risk) เช่นการนัดหยุดงานของพนักงาน ความเสียหายอันเกิดจากภัยธรรมชาติ เช่นแผ่นดินไหว น้ำท่วม เหตุการณ์เหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อมูลค่าของหลักทรัพย์ของธุรกิจนั้น ๆ ทั้งทางบวกและทางลบ หรือความเสี่ยงเหล่านี้อาจจะเกิดขึ้นกับการลงทุนในทรัพย์สินเฉพาะบางประเภทก็ได้

ผลตอบแทนจากการลงทุน (The returns from investing)

ผลตอบแทนจากการลงทุน คือกระแสรายได้จากการลงทุน กรณีฝากเงินออมทรัพย์กับธนาคาร ผลตอบแทนก็คือกระแสรายได้จากดอกเบี้ยตลอดที่เงินฝากยังไม่ถูกถอน หากลงทุนในหุ้นสามัญ ผลตอบแทนทั้งสิ้นจากการลงทุน คือรายได้เงินปันผลและราคาหุ้นที่สูงขึ้น ส่วนลงทุนในที่ดิน อาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง ผลตอบแทนก็คือ ราคาที่ดินที่สูงขึ้นและกระแสรายได้จากค่าเช่า ซึ่งเป้าหมายหลักของการลงทุนก็คือ อัตราผลตอบแทนที่สูง ณ ระดับความเสี่ยงหนึ่ง

รายได้ปัจจุบัน (Current income) คือรายได้ที่ได้รับจำนวนหนึ่งเป็นประจำทุก ๆ ปี ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของเงินปันผลหรือดอกเบี้ยหุ้นกู้ หรือค่าเช่าอสังหาริมทรัพย์ ผู้ลงทุนที่ต้องการรายได้ประจำก็จะลงทุนในหุ้นกู้หรือหุ้นบุริมสิทธิ เนื่องจากรายได้ของหลักทรัพย์ทั้งสองประเภทนี้สามารถคาดคะเนจำนวนเงิน และเวลาที่จะได้รับแน่นอน (เช่นงวดไตรมาสหรืองวดครึ่งปี) จึงเป็นการลงทุนที่ให้รายได้ค่อนข้างดี

รายได้ฝ่ายทุน (Capital gains) ผลตอบแทนจากการลงทุนอีกอย่างหนึ่งก็คือมูลค่าของเงินลงทุนหรือมูลค่าตลาดเพิ่มขึ้น (growth) กรณีที่ผู้ลงทุนขายหลักทรัพย์ได้ในราคาที่สูงกว่าซื้อมา แสดงว่าราคาหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นก็จะได้กำไร เรียกว่า "รายได้ฝ่ายทุน" โดยปกติการลงทุนที่ให้รายได้ฝ่ายทุน ราคาของหลักทรัพย์ที่ลงทุนจะสูงขึ้นมากกว่ารายได้ปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากบริษัทนำรายได้มาลงทุนอีก (reinvest) แทนที่จะจ่ายเป็นเงินปันผลให้กับผู้ลงทุน ก็จะส่งผลให้ราคาหุ้นสูงขึ้น เช่นการลงทุนในหุ้นสามัญ เป็นต้น

อัตราผลตอบแทนโดยประมาณ (Approximate yield) การหาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนให้ถูกต้องแน่นอนเลยนั้น ต้องใช้วิธีการคำนวณที่ซับซ้อนมาก ฉะนั้นอัตราผลตอบแทนโดยประมาณนับว่าใกล้เคียงกับอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังมากที่สุด ซึ่งพิจารณาทั้งรายได้ปัจจุบันและรายได้ฝ่ายทุน ดังสมการต่อไปนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนโดยประมาณ} = \frac{\text{รายได้ปัจจุบันถัวเฉลี่ยรายปี} + \left[\frac{\text{ราคาหุ้นตามราคาที่คาดในอนาคต} - \text{ราคาหุ้นปัจจุบัน}}{\text{จำนวนปีที่ถือ}} \right]}{\frac{\text{มูลค่าเงินลงทุนอนาคต} + \text{มูลค่าเงินลงทุนปัจจุบัน}}{2}}$$

$$= \frac{CI + \left[\frac{FP - CP}{N} \right]}{\left[\frac{CP + FP}{2} \right]}$$

ในที่นี้ CI = รายได้ปัจจุบันถัวเฉลี่ยรายปี (จำนวนรายได้ที่คาดว่าจะได้จากเงินปันผล ดอกเบี้ย หรือค่าเช่า)

FP = ราคาหุ้นตามราคาที่คาดในอนาคต

CP = ราคาหุ้นปัจจุบัน

N = ระยะเวลาการลงทุน (ระยะเวลา หรือจำนวนปีที่คาดว่าจะลงทุน)

จะเห็นได้ว่าการหาอัตราผลตอบแทนโดยประมาณตามสมการข้างต้นนี้ จะประกอบด้วย 1) รายได้ปัจจุบันถัวเฉลี่ย 2) รายได้ฝ่ายทุนถัวเฉลี่ย และ 3) จำนวนเงินลงทุนถัวเฉลี่ย

สมมติว่า บริษัทไทยทำ จำกัด จ่ายเงินปันผลถั่วเฉลี่ยประจำปี (CI) 2.15 บาท ราคาตลาดของหุ้น (CP) เท่ากับ 60 บาท คาดว่าราคาหุ้นในอนาคตจะเท่ากับ (FP) 75 บาท และระยะเวลาการลงทุนเท่ากับ 3 ปี อัตราผลตอบแทนโดยประมาณจะเป็นดังนี้

$$\begin{aligned} & \text{รายได้ปัจจุบันถั่วเฉลี่ย} + \left[\frac{\text{ราคาหุ้นใน - ราคาหุ้น}}{\text{อนาคต} \quad \text{ปัจจุบัน}} \right] \\ & \text{อัตราผลตอบแทนโดยประมาณ} = \left[\frac{\text{ราคาหุ้นปัจจุบัน} + \text{ราคาหุ้นในอนาคต}}{2} \right] \\ & \text{แทนค่า} \quad \frac{2.15 + \left[\frac{75 \text{ บาท} - 60 \text{ บาท}}{3} \right]}{\frac{60 \text{ บาท} + 75 \text{ บาท}}{2}} \\ & \quad \frac{2.15 \text{ บาท} + \left[\frac{15}{3} \right]}{135} \\ & \quad \frac{2.15 \text{ บาท} + 5 \text{ บาท}}{67.50 \text{ บาท}} = \frac{7.15}{67.5} \\ & \quad 10.6 \% \end{aligned}$$

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ถ้ารายได้เงินปันผลประจำปี และรายได้ฝ่ายทุนเป็นไปตามที่ได้พยากรณ์ไว้ การลงทุนในบริษัทไทยจะทำให้อัตราผลตอบแทนโดยประมาณเท่ากับ 10.6 เปอร์เซ็นต์ต่อปี การจะตัดสินใจซื้อหุ้นของบริษัทนี้หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับอัตราผลตอบแทนต่ำสุดที่ผู้ลงทุนต้องการ (desired rate of return) หากอัตราผลตอบแทนโดยประมาณสูงกว่าอัตราผลตอบแทนที่ต้องการก็ควรลงทุนซื้อหุ้นตัวนี้ได้ แต่หากต่ำกว่าก็ไม่ควรซื้อ

อัตราผลตอบแทนที่แท้จริง (Real rate of return)

อัตราผลตอบแทนที่ระบุไว้ (nominal rate of return) อัตราผลตอบแทนตาม que ผู้ลงทุนได้รับเป็นตัวเงินนั้น ยังไม่ได้คำนึงถึงอำนาจซื้อของเงิน หากอัตราเงินเฟ้อสูงขึ้นอำนาจซื้อของเงินก็จะลดลง ผลตอบแทนที่ได้รับตามที่ระบุไว้ก็ลดลงตามภาวะเงินเฟ้อ ฉะนั้นอัตราผลตอบแทนที่ได้รับจึงต้องปรับด้วยอัตราเงินเฟ้อ เพื่อให้ได้อัตราผลตอบแทนที่แท้จริง การหาอัตราผลตอบแทนที่ปรับด้วยอัตราเงินเฟ้อแล้วจึงเป็นดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนที่แท้จริง} = \text{อัตราผลตอบแทนที่ระบุไว้} - \text{อัตราเงินเฟ้อ หรือ} \\ \text{Real rate of return} = \text{Nominal rate of Interest} - \text{Inflation rate}$$

อัตราผลตอบแทนที่ต้องการ (Require rate of return)

อัตราผลตอบแทนที่ต้องการ คืออัตราผลตอบแทนต่ำสุดที่ผู้ลงทุนควรจะได้รับ (minimum rate of return) จากการลงทุน ซึ่งประกอบด้วยอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่ปราศจากความเสี่ง บวกด้วยส่วนชดเชยความเสี่ง

1. อัตราผลตอบแทนที่ปราศจากความเสี่ง (risk free rate of return) คืออัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่ไม่มีความเสี่ง ได้แก่อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในตั๋วเงินคลัง

2. ส่วนชดเชยความเสี่ง (risk premium) เนื่องจากการลงทุนแทบทุกชนิดมีความเสี่ง ดังนั้นการลงทุนใดที่มีความเสี่งอัตราผลตอบแทนที่ต้องการควรสูงกว่าอัตราผลตอบแทนของตั๋วเงินคลังเพื่อชดเชยความเสี่งส่วนที่เพิ่ม การลงทุนใดที่มีความเสี่งสูง ส่วนชดเชยความเสี่งก็จะสูงขึ้นด้วย และอัตราผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนต้องการย่อมสูงขึ้น อัตราผลตอบแทนที่ต้องการจึงแตกต่างกันตามระดับของความเสี่งจากการลงทุนนั้น ๆ

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดส่วนชดเชยความเสี่งมีดังนี้ คือ

1. ความเสี่งทางธุรกิจ
2. ความเสี่งทางการเงิน
3. ความเสี่งจากการขาดสภาพคล่อง

ทั้ง 3 ประการเป็นปัจจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานของธุรกิจ มีผลให้ฐานะของกิจการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น

การกระจายการลงทุน (Diversification)

การลดความเสี่ยงโดยการกระจายการลงทุนในสินทรัพย์ (หลักทรัพย์) หลาย ๆ ประเภทในเวลาเดียวกันเพื่อลดความเสี่ยง หรือการสร้างกลุ่มสินทรัพย์ลงทุน (portfolio) ซึ่งความเสี่ยงจะต่ำกว่าผลรวมของความเสี่ยงของหลักทรัพย์แต่ละชนิดที่ลงทุนมาก หรืออีกนัยหนึ่ง เมื่อท่านถือหลักทรัพย์ 2 ชนิด แต่ละชนิดต่างก็มีความเสี่ยงสูง แต่เมื่อท่านรวมกันเพื่อสร้างกลุ่มสินทรัพย์ลงทุนก็จะลดความเสี่ยงรวมลงได้มาก การลดความเสี่ยงลงนี้เรียกว่าค่าสหสัมพันธ์ (correlation) ของผลตอบแทนของสินทรัพย์ทั้งสอง ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตามรูปที่ 8.3 แสดงถึงผลตอบแทนของสินทรัพย์ทั้งสองชนิด คือสินทรัพย์ A และสินทรัพย์ B ซึ่งสินทรัพย์ทั้งสองชนิดนี้ผลตอบแทนจะแตกต่างกันตั้งแต่ 5 เปอร์เซ็นต์ ถึง 15 เปอร์เซ็นต์ และสินทรัพย์แต่ละชนิดให้ผลตอบแทนถัวเฉลี่ย 10 เปอร์เซ็นต์ แต่ถ้าท่านลงทุนในสินทรัพย์ A หรือ B แต่เพียงชนิดเดียว ท่านจะมีความเสี่ยงสูงมาก คือช่วงความแตกต่างของผลตอบแทน (5 ถึง 15 เปอร์เซ็นต์) จะมีมาก ดังนั้นแทนที่ท่านจะลงทุนในสินทรัพย์ A หรือ B อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ควรลงทุนในสินทรัพย์ทั้ง 2 ชนิดในเวลาเดียวกัน

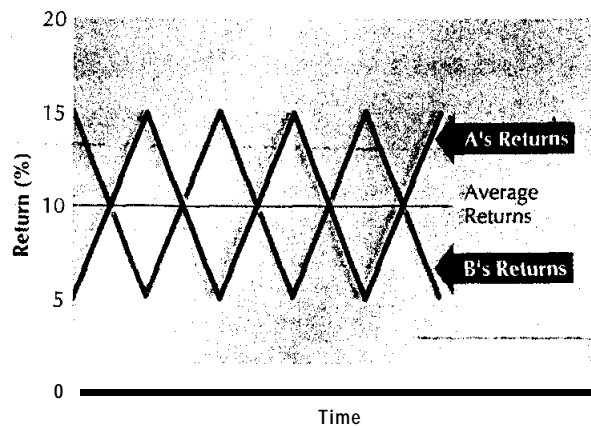
จะเห็นได้ว่าขณะที่ผลตอบแทนของสินทรัพย์ A ลดลง ผลตอบแทนของสินทรัพย์ B จะเพิ่มขึ้น และในทางกลับกัน ผลตอบแทนจากการลงทุนในกลุ่มสินทรัพย์ลงทุน A และ B จะเท่ากับ 10 เปอร์เซ็นต์ตลอดไป เช่น เมื่อสินทรัพย์ A ให้ผลตอบแทน 15 เปอร์เซ็นต์ สินทรัพย์ B จะให้ 5 เปอร์เซ็นต์ และผลตอบแทนถัวเฉลี่ยของสินทรัพย์ทั้งสองจะเท่ากับ 10 เปอร์เซ็นต์ และท่านจะไม่มีความเสี่ยง ดังนั้นการลงทุนในกลุ่มสินทรัพย์ลงทุน (portfolio) จะให้ผลตอบแทนที่ดีเช่นเดียวกับ ผลตอบแทนถัวเฉลี่ยของ A หรือ B ตลอดไป หากท่านเป็นนักลงทุนที่มีเหตุผล ท่านควรกระจายการลงทุนในกลุ่มสินทรัพย์ลงทุนดีกว่าที่จะลงทุนในสินทรัพย์แต่เพียงชนิดเดียว

เมื่อผลตอบแทนของสินทรัพย์ A และ B เกิดขึ้นเป็นประจำติดต่อกันไปเรื่อย ๆ ความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนจะเป็นไปในทางตรงกันข้าม (negatively correlated) จะมีผลช่วยลดความเสี่ยงของกลุ่มสินทรัพย์ลงทุน โดยไม่ส่งผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทน ด้วยเหตุนี้จึงสรุปได้ว่าผู้ลงทุนควรลงทุนในกลุ่มสินทรัพย์ (หลักทรัพย์) หรือ

กระจายการลงทุนในสินทรัพย์หลายชนิดและควรเลือกลงทุนในกลุ่มสินทรัพย์ต่างๆ ที่ให้อัตราผลตอบแทนสูงสุด ณ ระดับความเสี่ยงหนึ่ง หรือลงทุนในกลุ่มสินทรัพย์ต่าง ๆ ซึ่งมีความเสี่ยงต่ำสุด ณ ระดับผลตอบแทนหนึ่ง

รูปที่ 8.3

ผลตอบแทนจากการลงทุนในสินทรัพย์ A และ B

แนวทางในการกระจายการลงทุน (Diversification Guidelines)

การกระจายการลงทุนจะประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง หากได้ปฏิบัติตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ วัตถุประสงค์เพื่อให้ผลตอบแทนจากการลงทุนในกลุ่มสินทรัพย์ลงทุนเป็นที่พึงพอใจ ขณะเดียวกันก็ลดส่วนต่างในผลตอบแทนที่ต่างกันให้มากที่สุด

การกระจายการลงทุนระหว่างสินทรัพย์ไม่มีตัวตน และสินทรัพย์ที่มีตัวตน (Diversify among intangibles and tangibles) ผู้ลงทุนควรกระจายการลงทุนทั้งในสินทรัพย์ทางการเงิน (financial assets) และสินทรัพย์ที่มีตัวตน (tangible assets) เช่น อสังหาริมทรัพย์ (real estate) หรือสัญญาการซื้อขายสินค้าล่วงหน้า (commodities) เช่น ในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำ ราคาหุ้นสามัญจะลดลงมาก ขณะเดียวกันทองคำจะให้ผลตอบแทนที่สูงมาก เนื่องจากราคาพุ่งสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว และในทางตรงกันข้ามเมื่อภาวะเศรษฐกิจดี

ขึ้น สถานการณ์ก็กลับกัน นั่นคือราคาหุ้นสามัญจะสูงขึ้นและราคาทองคำจะลดลง ผลตอบแทนก็จะลดลง

การกระจายการลงทุนออกไปต่างประเทศ (diversify globally) การกระจายการลงทุนในนานาประเทศเพื่อลดความเสี่ยงและเพิ่มผลตอบแทนจากการลงทุนในกลุ่มสินทรัพย์ลงทุน ก็จะมีประโยชน์ด้วยกันทั้งสองประเภท เนื่องจากเศรษฐกิจจะไม่ขยายตัวทั่วทุกประเทศในโลก เช่น เศรษฐกิจของประเทศอเมริกากำลังเจริญเติบโต ขณะที่เศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มทวีปยุโรปและเอเชียอาจจะตกต่ำ เมื่อเลือกลงทุนในประเทศที่สินทรัพย์ลงทุนมีความสัมพันธ์ของผลตอบแทนน้อยที่สุด ก็จะช่วยลดความเสี่ยงรวม

นอกจากนี้ หากท่านได้ลงทุนในประเทศที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว ผลประโยชน์ที่ได้ไม่ใช่เพียงแต่การกระจายการลงทุนเท่านั้น แต่ยังได้รับผลตอบแทนที่สูงจากการลงทุนในบริษัทที่กำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วด้วย

การกระจายการลงทุนในกลุ่มสินทรัพย์ประเภทเดียวกัน (Diversify within asset groups) เมื่อทราบว่าปัจจุบันหรือคาดว่ากลุ่มธุรกิจประเภทใดกำลังเติบโตหรือจะเจริญเติบโตในอนาคต เช่น กลุ่มรถยนต์ การสื่อสาร หรือวัสดุก่อสร้าง เป็นต้น เช่น คาดว่ายอดขายของธุรกิจรถยนต์จะเพิ่มขึ้นในอีก 1 - 2 ปีข้างหน้า จึงควรลงทุนในหลักทรัพย์ของธุรกิจรถยนต์ แต่กระจายลงทุนต่างบริษัทกันเพื่อลดความเสี่ยง

สรุป

ความเสี่ยงคือความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้น มีผลให้ผู้ลงทุนสูญเสียรายได้หรือเงินลงทุน ความเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูงความเสี่ยงย่อมสูงขึ้นด้วย ความเสี่ยงมี 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) ความเสี่ยงจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ และจะกระทบการลงทุนทุกประเภท เช่น ความเสี่ยงจากภาวะเงินเฟ้อ ความเสี่ยงเกี่ยวกับวงจรธุรกิจ ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงระดับอัตราดอกเบี้ยและความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน และ 2) ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงฐานะของบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์ เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการบริหารภายในบริษัทโดยเฉพาะ ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมฝ่ายบริหาร ได้แก่ ความเสี่ยงจากการบริหาร ความเสี่ยงทางธุรกิจ ความเสี่ยงทางการเงินและความเสี่ยงจากการขาดสภาพคล่อง

ผลตอบแทน คือรายได้ทั้งสิ้นจากการลงทุน ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปต่าง ๆ กัน เช่นค่าเช่า ดอกเบี้ย เงินปันผล และรายได้ฝ่ายทุน ส่วนอัตราผลตอบแทนคือ รายได้ทั้งสิ้นจากการลงทุนเมื่อเปรียบเทียบกับเงินลงทุน อัตราผลตอบแทนที่แท้จริง คืออัตราผลตอบแทนที่ปรับด้วยอัตราเงินเฟ้อแล้ว อัตราผลตอบแทนที่ต้องการ คืออัตราผลตอบแทนต่ำสุดที่ผู้ลงทุนต้องการ โดยอิงกับอัตราผลตอบแทนของตัวเงินคลังบวกด้วยส่วนชดเชยความเสี่ยง (risk premium) อัตราผลตอบแทนที่ต้องการจะแตกต่างกันตามระดับของความเสี่ยงจากการลงทุน

บุคคลสามารถลดความเสี่ยงจากการลงทุนได้โดยการกระจายการลงทุน เช่นกระจายการลงทุนในต่างประเทศ กระจายการลงทุนทรัพย์สินที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน และกระจายการลงทุนในกลุ่มสินทรัพย์ประเภทเดียวกันและต่างเภทกัน เป็นต้น

คำถามและแบบฝึกหัดท้ายบท

1. จงให้คำจำกัดความของความเสี่ยงแก่บุคคลซึ่งไม่มีพื้นฐานของการลงทุน เมื่อท่านคิดว่าความหมายของคำว่า "ความเสี่ยงคือโอกาสที่จะสูญเสียเงิน" เป็นความหมายที่ดีที่สุด จงอธิบาย
2. นายรักเกียรติ กำลังพิจารณาที่จะลงทุนในหลักทรัพย์หนึ่งจากสามหลักทรัพย์ ตามที่ปรากฏในตารางข้างล่างนี้ ซึ่งนายรักเกียรติไม่ค่อยมีความรู้เรื่องผลตอบแทนหรือความเสี่ยง โดยต้องการให้ท่านอธิบายข้อมูลของหลักทรัพย์ที่จะลงทุนพร้อมทั้งขอความเห็นจากท่านว่าควรลงทุนในหลักทรัพย์ใด หากเขารับยอมความเสี่ยงสูง

	หลักทรัพย์		
	ก	ข	ค
ผลตอบแทนที่คาดหวังสูงสุด	50%	15%	30%
ผลตอบแทนที่คาดหวังต่ำสุด	-30%	10%	-20%
ผลตอบแทนที่ใกล้เคียงที่สุด	20%	12%	22%

3. ความเสี่ยงประเภทใดที่มีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจโดยรวม และความเสี่ยงประเภทใดที่เกี่ยวข้องกับผู้ออกหลักทรัพย์โดยตรง พร้อมทั้งอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงกับระยะเวลาที่ถือหลักทรัพย์
4. ตามที่ทราบกันทั่ว ๆ ไปว่าการกระจายการลงทุนนั้นช่วยลดความเสี่ยงลง จงแสดงให้เห็นว่าการกระจายการลงทุนลดความเสี่ยงได้อย่างไร กรณีใดที่ได้ผลมากที่สุด และชี้ให้เห็นว่ากรณีใดที่ไม่ได้ผล
5. จงอธิบายโดยย่อถึงแนวทางปฏิบัติ 3 ประการในการกระจายการลงทุน
6. ท่านควรกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์อย่างน้อยเพียงใด การกระจายการลงทุนช่วยลดความเสี่ยงทั้งหมด หรือลดความเสี่ยงเพียงบางชนิด จงอธิบาย
7. จงกล่าวถึงความแตกต่างระหว่างอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังกับอัตราผลตอบแทนที่ต้องการจากการลงทุน และเมื่อใดที่อัตราทั้งสองนี้เท่ากัน